

Tlačová konferencia Národnej banky Slovenska

dňa 01. 10. 2020

Peter Majer, hovorca NBS

Dobrý deň prajem, vitajte v Národnej banke Slovenska opäť po krátkom čase, kde vám guvernér NBS Peter Kažimír a viceguvernér NBS Ľudovít Ódor predstavujú priority, ktoré podľa nás by mal obsahovať plán obnovy a takisto je tu medzi nami aj Banková rada NBS, ktorej členovia budú vám k dispozícii na prípadné individuálne rozhovory po tomto brífingu. Poprosím teraz pána guvernéra o úvodné slovo.

Peter Kažimír, guvernér NBS

Dámy a páni, prajem vám všetkým príjemný a dobrý deň a tu je naše avizované vyhlásenie: Je to vlastne len pár hodín, čo sme predstavili verejnosti našu predikciu, ktorá hovorí o tom, ako sa bude vyvíjať naša ekonomika v najbližších mesiacoch. Pamätáte sa, že sme prišli aj s dobrými, aj so zlými správami. S dobrými, ktoré hovoria o tom, že prepád ekonomiky v tomto roku bude nižší, ako sme pôvodne predpokladali, ale aj s tými horšími, ktoré signalizujú a reagujú na neistotu, ktorá je všade okolo nás a na základe ktorej predpokladáme, že oživenie našej ekonomiky v ďalších rokoch bude trochu pomalšie. Ale čo je asi najväčšie, je to, že avizujeme, že časť nášho ekonomického potencionálu sa vďaka takejto kríze navždy stratí a budeme musieť všetci spoločne riešiť náhradu takéhoto ekonomického výpadku. A na to, aby sme to vedeli my na Slovensku, ale aj spolu s ďalšími kolegami v krajinách eurozóny a Európskej únii riešiť – na to má slúžiť plán obnovy, ktorý už schválili v tých základných parametroch hlavy štátov Európskej únie a teraz čakáme, všetci netrpezlivo čakáme na to, aké konkrétne plány vlády jednotlivých krajín Európskej únie predstavujú verejnosti. My si všetci myslíme, že pomoc členským krajinám má prekonať dôsledky pandémie a aj uskutočniť skutočné reformy. Očakáva sa, že členské štáty ale aj celá Európska únia ako celok bude silnejšia po tejto kríze, bude konkurencieschopnejšia, bude sociálne spravodlivejšia a bude tolerantnejšia aj k životnému prostrediu a ku klíme. Na tento účel sa vyčleňujú veľké zdroje, celkový objem prostriedkov je asi 6 % hrubého domáceho produktu celej Európskej únie. Slovensko podľa predbežných vyčíslení bude disponovať sumou na granty okolo 7,5 mld. eur a ešte sú tu ďalšie zdroje vo forme úverov. Považujeme za užitočné, že nástroj tejto pomoci ako keby dopĺňa menovo-politické operácie, ktoré uskutočňuje Európska centrálna banka, ktorá vytvára akési také základné prostredie na obnovu ekonomiky v celej Európskej únii. Je to to, po čom sme celé mesiace volali, je to ten typ spoločnej akcie, priestor, ktorý sa nazýva menovou

úniou, naozaj má dať dohromady. Vnímame to tak, že plán obnovy je akosi aj reakciou na chýbajúcu a nedobudovanú architektúru menovej únie a že plán obnovy vo svojej podstate upevní inštitucionálne základy eurozóny. Ide o akési prelomenie paradigmy, akéhosi tabu a ďalší krok v integrácii a hlavne k vyššej fiškálnej koordinácii a ku koordinácii hospodárskych politík jednotlivých krajín. Samozrejme s tým automaticky aj plníme ďalšiu úlohu, a to je dobudovanie bankovej únie a únie kapitálových trhov. Tieto obe únie sú nevyhnutné pre udržateľný rast v Európe. Z pohľadu samotného fungovania plánu obnovy považujeme za správne, že kombinuje metódu cukru a biča – je to tlak na reformy a je to ponuka na dodatočné investície. Čiže podmienkou, ale úspešnou podmienkou takéhoto plánu je líderstvo k vízii, ktorá je stimulujúca, ktorá je realistická a má širokú verejnú podporu. Medzi reformami je jedinečná šanca posunúť sa dopredu v oblastiach, ktoré sú základnými kameňmi vzdelanostnej ekonomiky, máme na mysli vzdelávanie, vedu, výskum, inovácie a digitalizáciu a tým dávame dopredu aj samozrejme všetky tie oblasti ekonomiky, ktoré majú svoju účasť na trvalo udržateľnom rozvoji. A neopomínajme daňovú reformu, fiškálne politiky, dôchodky, zdravotníctvo, sociálnu kohéziu a environmentálne politiky. Tých oblastí je naozaj veľa, ale z pohľadu Národnej banky Slovenska sú najväčšími prioritami nasledovné oblasti: Ide o moderné inkluzívne vzdelávanie, ide o posilnenie inovačného potenciálu našej ekonomiky, a to najmä v oblasti - progresívnych oblastiach - ako je umelá inteligencia, ako je elektromobilita, bezuhlíková ekonomika a robotizácia. Ďalšiu oblasť, ktorú považujeme za významnú, je znižovanie regionálnych rozdielov a marginalizované skupiny, najmä rómske etnikum, to znamená sústreďovanie sa na problémy týchto skupín obyvateľstva. Za ďalšiu oblasť považujeme - veľmi dôležité - aby sme posilňovali inštitúcie, kvalitu verejných inštitúcií a zlepšenie podnikateľského prostredia. A poslednú oblasť, ktorú chceme podčiarknuť, je dlhodobou udržateľné verejné financie so všetkým, čo k tomu patrí. Toľko na úvod, dovoľte, aby pokračoval viceguvernér Ľudovít Ódor, prosím.

Ľudovít Ódor, viceguvernér NBS

Dobrý deň, možno len pár slov odo mňa. Slovensko je už celkom dobre v ekonomickej oblasti, alebo v tých oblastiach ekonomiky, ktoré sa týkajú 20. storočia, trochu sme slabšie na tom, čo sa týka zručností a vedomostí 21. storočia. Aj preto nie je náhoda, že tie priority, ktoré sme spomínali, začínajú presne moderným a inkluzívnym vzdelávaním a takisto inovačným potenciálom, lebo Slovensko nepotrebuje len reformu súčasného stavu, ale potrebuje preskočiť na iný model, na iný ekonomický model, ktorý je viac založený teda na poznatkoch a vedomostiach. A preto hovoríme o prioritách, lebo si myslíme, že nemali by sme tieto peniaze

využívať tým spôsobom, že každý dostane málo z tých peňazí, ale skôr naozaj sa sústrediť na tie oblasti, ktoré dokážu posunúť ekonomiku dopredu. V rámci toho vzdelávania máme na mysli celý životný cyklus ľudí, to znamená, že od predškolského vzdelávania až po vzdelávanie seniorov alebo teda celoživotné vzdelávanie. Jednoznačne potrebujeme kvalitu na univerzitách, všetko čo má nejaké medzinárodné parametre, treba významne podporiť, a všetko čo nemá, skôr či neskôr budeme musieť utlmiť. Čo sa týka inovačného potenciálu, tam naozaj máme veľmi málo zatiaľ čo ponúknuť svetu a to musíme jednoznačne zmeniť. Treba stavať na tých hroziakoch, ktoré máme, to znamená, že máme tu aj veľmi dobré inovatívne firmy alebo inovatívne tímy ľudí, ale treba vytvoriť aj podmienky, aby to bolo nie náhodné, aby to nebolo napriek systému, ale aby ten samotný systém generoval tých úspešných. Možno ešte sme uvažovali o tom, že či tam nedat' šiestu prioritu, ale nakoniec sme sa rozhodli, že to dáme ako samostatný bod, lebo je veľmi dôležitý – a to je implementačná fáza reforiem. To znamená, že každý má nejaké skúsenosti s využívaním eurofondov na Slovensku a asi málokto z nás má len čisto pozitívne, takže pre to považujeme za dôležité, aby celý ten proces bol manažovaný ľuďmi, ktorí už mali niekedy pod palcom takéto peniaze alebo robili zmeny - hoci aj v súkromnom sektore, takže je veľmi dôležité, aby ten proces mal hlavu aj päť a jasného pána. Možno sa pýtate, že teda prečo o tom hovoríme tu v Národnej banke Slovenska, že čo Národná banka Slovenska môže ponúknuť v rámci obnovy Slovenska – tak možno z tých našich posledných aktivít môžete vidieť, ktoré moderné prvky, ktoré prvky obnovy prináša Národná banka Slovenska. Určite veľmi intenzívne pracujeme napríklad v oblasti finančného vzdelávania, zakrátko aj uvidíte aj hmatateľné výsledky týchto snáh. Potom sme aktívni v oblasti platobných systémov, intenzívne komunikujeme o digitálnej mene centrálnych bánk, fintechoch a ďalších moderných nástrojoch, robíme pokroky aj v oblasti zeleného investovania v našom portfóliu. Takže, v zásade aj ma v rámci tých možností, ktoré máme chceme prispieť k tej celonárodnej snahe. A možno na záver len toľko, že áno, máme tu balík peňazí, každý sa sústreďuje na plán obnovy, ale nezabúdajme, že popri pláne obnovy ešte máme ďalšie významné finančné prostriedky, ktoré pritečú na Slovensko a bolo by asi chybou tieto úplne ignorovať a skôr hľadať synergie medzi plánom obnovy a tradičnými formami eurofondov a popri tých veľkých reformách nesmieme zabudnúť aj na také reformy, ktoré nie sú možno až také viditeľné z toho ekonomického pohľadu, ale dlhodobu sú úplne kritické, ako napríklad súdnictvo alebo podnikateľské prostredie. Takže toľko z mojej strany a ak budú otázky, tak radi zodpovieme.

Tomáš Velecký, Televízia Markíza

Je nakoniec na rozhodnutí asi vládnej koalície ako bude vyzerat' ten mix opatrení alebo mix reforiem v pláne obnovy. Pýtajú sa vás na nejaké vaše názory? Myslíte si, že vaše odporúčania – akým spôsobom sa dajú pretaviť do konečného znenia toho plánu obnovy ? Ste v rokovaní vlastne alebo v nejakom komunikačnom procese s vládou? Ďakujem.

Peter Kažimír, guvernér NBS

Treba povedať, že nie sme v žiadnom oficiálnom kontakte k tejto téme, to znamená Národná banka Slovenska nemá žiadnu pozíciu oficiálneho nejakého poradcu, ale priznám neformálne stretnutia a samozrejme platí, že Národná banka Slovenska má svoju analytickú kapacitu, ktorá je k dispozícii. Ja som už viackrát povedal, že považujem za absolútne normálne, že tvorba takéhoto plánu, ktorý má zmeniť mapu krajiny na niekoľko desiatok rokov dopredu, že na takomto pláne sa majú kľúčovo podieľať tí najlepší v krajine, ale zároveň hovorím, že je úplne prirodzené a dokonca aj správne, že to kľúčové rozhodnutie robí nejaký - proste nejaké politické kolokvium, nejaký typ vládnej väčšiny, ktorý preberá aj zodpovednosť, ale aj zodpovednosť kľúčovo za to, o čom hovoril viceguvernér Ľudo Ódor - za implementáciu, pretože v tomto ich nikto nevie nahradiť. Takže, pre nás je dôležité, že sme dnes vlastne zverejnili výstup našich analytických tímov, na tomto sme sa vnútri Národnej banky zhodli, že toto sú proste priority, ktoré môžu zmeniť osud krajiny v budúcnosti.

Barbara Zmušková, Hospodárske noviny

Medzi vaše priority, ktoré sú najväčšie, ste nezaradili zdravotníctvo, pritom je to jedna z kapitol plánu obnovy a aj premiér Igor Matovič vlastne povedal, že by chcel z európskych peňazí postaviť tri nové nemocnice. Tak sa vás chcem spýtať, prečo by to podľa vás z týchto zdrojov práve nebol dobrý nápad.

Peter Kažimír, guvernér NBS

My to vôbec vylučujeme, nadväzujem na otázku vášho kolegu, vždy si človek musí - inštitúcia alebo človek si musí určiť svoje priority a my sme svoje priority proste pomenovali a ak sa nemýlim, tak som na záver spomenul udržateľné verejné financie a verte mi, že zdravotníctvo je absolútnou súčasťou udržateľných verejných financií, vstupuje dokonca do výpočtu udržateľnosti verejných financií, takže v širšom slova zmysle tam patrí aj zdravotníctvo.

Jakub Prok, RTVS

Aj ste to teraz spomenuli, že naozaj niektoré tie pojmy sú naozaj široké, keby ste mohli ešte - aby si ľudia mohli predstaviť, že čo konkrétne možno za tými prioritami je, že aký konkrétny príklad, ktorý by napomohol k tomu, aby sa tá priorita mohla naplniť.

Ludovít Ódor, viceguvernér NBS

Tak samozrejme, z tejto úrovne nechceli sme dať nejaké úplne konkrétne nápady na stôl, ale za každým tým alebo za každou odrážkou je viacero opatrení, o ktorých sa dá diskutovať a niektoré tie problémy sa dajú z rôznych uhlov pohľadu riešiť. Napríklad také najviac konkrétne a relatívne jednoznačné opatrenia sú v tej oblasti udržateľnosti verejných financií, kde jednoducho musíme meniť celý dôchodkový systém, vrátane I. a II. piliera, naše aj konkrétne niektoré návrhy poznáte z viacerých výstupov, tak isto výdavkové limity tam patria – patrí tam aj zdravotníctvo ako povedal aj pán guvernér. Čo sa týka napríklad toho inovačného potenciálu Slovenska, tak tam opäť existuje strašne veľa oblastí, kde zaostávame. Jednak vôbec infraštruktúra, čo štát ponúka pre inovačný potenciál, to znamená, že nejaké klastre regionálne, inovačné centrá, jednak peniaze - to znamená, že cez inovačný proces - inovačný proces má rôzne fázy od vzniku myšlienky až po realizáciu, pre tú každú fázu máte iné finančné nástroje, ktoré môžu pomôcť. Takže to je len ilustrácia, že za každým tým bodom je veľa rôznych opatrení, ktoré samozrejme neformálne diskutujeme a možno sa objavia a možno sa neobjavia v tom finálnom pláne, ale myslím si, že tieto úplné konkrétnosti už patria na tú technickú úroveň, aby sme o nich diskutovali a tu sme chceli skôr tú debatu zdefinovať z pohľadu Národnej banky Slovenska, nie celkom teda z pohľadu úplne technických riešení.

Lukáš Dzivý, Radiožurnál RTVS

Pán Kažimír, spomínali ste, že ste v kontakte, v neformálnom kontakte - v akom štádiu je podľa vás momentálne ten plán obnovy, resp. ten plán reforiem? Keďže ten čas na nejaké to odovzdanie nejakého toho menu, ako hovorí pán minister financií, sa už kráti v podstate. Sme pripravení odovzdať kvalitný nejaký balík reforiem?

Peter Kažimír, guvernér NBS

Asi je vám známe, že sú mená a priezviská, ktorí sú zamestnancami alebo predstaviteľmi Národnej banky Slovenska, ktorí sú zástupcami našej inštitúcie v podstate v rôznych poradných orgánoch vlády. Tieto mená ale nenájdete v poradnom orgáne, ktorý pracuje na tomto pláne obnovy. V neformálnom kontakte sme, naposledy tento týždeň tu bol v pondelok minister financií aj so svojou skupinou, rokovali sme spolu s ďalšími kolegami o budúcnosti zákona

o rozpočtovej zodpovednosti. Novela tohto zákona bola prijatá vládou práve včera, pred pár minútami opustil budovu rozpočtový výbor Národnej rady, čiže je to súčasť našej práce. Mieru rozpracovanosti musí posúdiť samotný minister financií a podpredseda vlády, ktorý evidentne zodpovedá za finalizáciu tohto projektu a miera rozpracovanosti je evidentne daná aj mierou konsenzu politických partnerov v koalícii a do tejto kuchyne my už nevidíme.

Luboslav Kačalka, Hospodárske noviny

Ja by som sa takú technickú otázku chcel opýtať – bol vám ten materiál v nejakej fáze poslaný oficiálne alebo ste sa k nemu skôr dostali takže neformálne a ak bol poslaný, tak v akej fáze alebo kedy asi?

Peter Kažimír, guvernér NBS

Ja musím potvrdiť za seba - žiadny oficiálny dokument Národná banka Slovenska nedostala.

Ludovít Ódor, viceguvernér NBS

Ja možno len toľko, že zatiaľ ten plán obnovy, neviem, či vôbec existuje. To, čo existuje, to je ten integrovaný reformný plán, kde je taký širší horizont do toho roku 2030 a v zásade potom, teraz je na vládnej koalícii alebo politikoch, aby si vybrali z toho integrovaného plánu, čo by teoreticky mohli dať do plánu obnovy. Takže zatiaľ ja som ani nevidel plán obnovy, len istú formu toho integrovaného dokumentu, ale len neformálne, nie oficiálnou cestou.

Peter Kažimír, guvernér NBS

My sa stále prihovárame za to, aby tento dokument necirkuloval na internete iba v podobe uniknutého dokumentu, ale aby bol oficiálne zverejnený, je to normálne a správne.

p. Onuferová, Denník N

Chcem sa teda ešte spýtať, že či to, že ste dnes zverejnili svoj pohľad, svoj návrh plánu obnovy, súvisí aj s tým, že nie ste spokojní ako vláda vlastne verejne komunikuje reformy, ktoré chystá, teda plán obnovy a chcete ju aj možno trochu postrčiť alebo nejako proste primäť k tomu, aby viac o tom verejne hovorila.

Peter Kažimír, guvernér NBS

Ja som viackrát spomenul a myslím si, že v tomto nie náhodou sme tu v takejto zostave – na to reagujete správne, ale chcem povedať, že my tu nie sme na to, aby sme vládu hodnotili,

postrkovali alebo nejakým spôsobom známkovali, my sme tu v prvom rade na spoluprácu, takže tá podaná ruka aj s celou kapacitou odbornou, ktorú NBS má a teraz hovorím o histórii, ktorá má niekoľko desiatok rokov, a tá kapacita je k dispozícii a podaná ruka tu tak isto je. Ak sme pozorovateľmi nejakej verejnej diskusie, ktorá nevyjadruje úplnú spokojnosť s transparentnosťou, tak nám to môže byť iba ľúto a môžeme to považovať iba za takú proste nešťastnú udalosť. Stále to beriem veľmi osobne ako bývalý politik, rozumiem tomu, že to finálne rozhodnutie a ja v podstate zopakujem to, čo som povedal - to finálne rozhodnutie musí vzniknúť na politickej úrovni, ale zároveň treba vystríhať politikov, vystríhať k tomu, aby nenadobudli pocit, že takýto plán vytvoria sami, to proste pri najlepšej vôli nie je možné. V tých základných kontúrach je potrebné sa zveriť ľuďom - expertom, odborníkom a nejakému proste medzinárodnému benchmarku, porovnaníu, nevymýšľať koleso, ale proste využiť odborné kapacity inštitúcií medzinárodných ako OECD, Medzinárodný fond a podobne, nestrácať čas vajataním a hľadaním nejakej proste vlastnej, národnej cesty pri problémoch, ktoré sú známe a typické mnohým ďalším krajinám. Takže byť z tohto pohľadu efektívni a to môžeme len v dobrej viere odporučiť, samozrejme, aj predstaviteľom vlády a hlavne ministerstvu financií, ktorý ten manažment má prirodzene momentálne na svojich pleciach.

Peter Majer, hovorca NBS

Ďakujem pekne, nevidím už žiadne ďalšie otázky, tak toto bola tá formálnejšia časť brífingu, teraz máte krátky priestor na prípadné neformálnejšie rozhovory. Ďakujeme pekne.

Peter Kažimír, guvernér NBS

Ďakujeme.

Ludovít Ódor, viceguvernér NBS

Ďakujeme.